

Beszámoló a 2021/2022. tanévről

A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének oktatói a 2021/2022. tanévben az alábbiak voltak: dr. Hoffmann István és dr. Tóth Valéria egyetemi tanárok, dr. Dobi Edit, dr. Kis Tamás, dr. Rác Anita és dr. Györffy Erzsébet egyetemi docensek, dr. Fehér Krisztina, dr. Gacsályi-Bába Barbara, dr. Póczos Rita és dr. Reszegi Katalin egyetemi adjunktusok. Dr. Györffy Erzsébet továbbra is a gyermekgondozási szabadságát töltötte, állására határozott időre adjunktusként dr. Kovács Éva került. Dr. Fehér Krisztina állására (aki a 2021 augusztusa és 2023 júliusa közötti időtartamra elnyerte a Külgazdasági és Külügyminisztérium Vendégoktatói Ösztöndíját a Cleveland State Universityre, USA) ugyancsak határozott időre adjunktusként dr. Katona Csilla került. A tanszék (a Finnugor Tanszékkel közös) könyvtárosának munkakörét 2021 szeptemberétől dr. E. Nagy Katalin töltötte be. Az intézet titkára Kecskemétiné Legoza Eszter, ügyvivő-szakértője pedig Szűcs Imre volt. A szakmódszertani képzésbe óraadóként kapcsolódott be dr. Kovács Szilvia és Sápiné Bényei Rita, a DE Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája, illetve Mászlainé dr. Nagy Judit, a Svetits Katolikus Gimnázium tanára.

A doktori képzés a Tóth Valéria professzor által vezetett Nyelvtudományok Doktori Iskolában a Magyar és Finnugor Nyelvészeti Doktori Program keretében folyt Hoffmann István professzor irányításával. A magyar nyelvészeti alprogramot Tóth Valéria vezette, ennek titkára 2021 szeptemberétől E. Nagy Katalin lett. A doktori alprogram hallgatója a 2021/2022. tanévben az I. évfolyamon Bugyi-Csibrány Lili, IV. évfolyamon Vékony Vivien volt, akik a tanszék oktatómunkájában is részt vettek. Kiss Anita 2022 márciusában sikerrel védte meg Kárpátaljai magyar egyetemi és főiskolai hallgatók nyelvhasználathoz és nyelvi változatossághoz kapcsolódó attitűdjei című doktori (PhD) értekezését.

A tanszék mellett működő ELKH–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoport összetételében ebben a tanévben is történtek változások. Tudományos munkatársként dolgozott dr. Kovács Éva és dr. Katona Csilla. A gyermekgondozási szabadságáról visszatérő dr. E. Nagy Katalin előbb tudományos segédmunkatársként majd tudományos munkatársként kapcsolódott be a kutatócsoport munkájába. Továbbra is gyermekgondozási szabadságát töltötte Homoki-Mozga Evelin. A kutatócsoport tagjai voltak még dr. Tóth Valéria részfoglalkozású tudományos tanácsadó, dr. Póczos Rita és dr. Rác Anita részfoglalkozású tudományos munkatárs, valamint Kecskemétiné Legoza Eszter asszisztens és Szűcs Imre informatikai munkatárs. A kutatócsoportot dr. Hoffmann István vezette.

A tanszéken folyó kutatómunka eredményeként ebben a tanévben három kötet is napvilágot látott: Dobi Edit habilitációs értekezése *A szemiotikai textológia hozadéka a szövegek jelentésrepresentációjában* (Nyelvtudományi Értekezések 170. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2021.), E. Nagy Katalin doktori disszertációja *Empíria és teória a helynév-szociológiában* (A Magyar Névtudományi Kiadványai 53. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2021.), Reszegi Katalin habilitációs értekezése pedig *Kognitív szemléletű névtudományi vizsgálatok* (A Magyar Névtudományi Kiadványai 54. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2022.) címmel jelent meg.

Oktatóink öt előadásban mutatták be aktuális kutatási témájukat a 2021. szeptember 30.–október 2. között Síkfőkúton, a DE Soó Rezső Kutatóházában megrendezett Nyelv- és névtörténeti műhelytalálkozón. A műhelytalálkozón szó esett a Nemzetközi Névtudományi Társaság (ICOS) 27. Kongresszusának (Krakkó, 2021. augusztus 23–27., online formában megrendezve) tapasztalatairól, illetve a jelenlévők eszmecsereét folytattak az ELKH–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoport aktuális feladatairól is. A Magyar Nyelvtudományi Társaság névtani tagozata, a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke és az ELKH–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoportja 2022. június 15–17. között ugyancsak Síkfőkúton rendezte meg a XV. helynévtörténeti szemináriumot. Ennek keretében a tanszék, illetve a kutatócsoport oktatói, kutatói tizenkét előadásban számoltak be az általuk folytatott tudományos kutatási programokról, s a legújabb kutatási eredményeikről. A résztvevők a szeminárium keretében műhelymegbeszélést is tartottak a Magyar Nemzeti Helynévtár Programról.

A Magyar Nyelvtudományi Társaság debreceni csoportja 2021. év őszi felolvasó üléseinek két előadója Kovács Éva és Szilágyi-Varga Zsuzsa volt, a 2022. tavaszi rendezvényeiken pedig Dobi Edit, Hankusz Éva és Tóth Valéria előadásai hangzottak el. Az áprilisban tartott felolvasóülés keretében köszöntöttük 80. születésnapja alkalmából tanszékünk egykori oktatóját, A. Molnár Ferencet.

A tanszék oktatói és az ELKH–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoport tagjai ebben a tanévben is több konferencián vettek részt előadással. A nyelvtörténeti kutatások újabb eredményei XI. címmel, 2021. október 27–28. között Szegeden megrendezett konferencián Katona Csilla *A zobori apátság 1111. és 1113. évi oklevelei mint nyelvtörténeti források*, Póczos Rita *A Kárpát-medencei szlávnyelv nyomai a 11. századi írott forrásokban*, Tóth Valéria *A Szempontok Anonymus gesztájának hang- és helyesírástörténeti feldolgozásához* című előadásával szerepelt.

Hoffmann István az MTA-nak A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat keretében rendezett Benkő 100 emlékkonferencián. 2021. november 15-én Benkő Loránd, az Anonymus-kutató címmel tartott előadást. Ugyancsak az e rendezvénysorozat részeként szervezett *A történetiség kérdései a bölcsészet- és*

társadalomtudományokban című konferencián (MTA, Budapest, 2021. november 29.) szerepelt Tóth Valéria a Barangolások Anonymusszal – avagy szempontok a magyar nyelvtörténeti forrásainak értékeléséhez címmel megtartott előadásával.

Reszegi Katalin 2021 decemberében a Lengyel Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetében a Nominárium című előadás-sorozat keretében Cognitive approach in onomastics címmel tartott előadást.

A nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetemen rendezett 5. Partium-konferencia — Globális kihívások, regionális válaszok Kelet-Közép-Európában a poszt-Covid időszakban (Nagyvárad, 2022. május 19–20.) című konferencián Rácz Anita Helynévtörténeti adalékok Bihar vármegye korai településtörténetéhez címmel tartott plenáris előadást. A rendezvényen Tóth Valéria A Magyar Nemzeti Helynévtár Program, Hoffmann István a Helynévgyűjtés a Partium térségében a Magyar Nemzeti Helynévtár Program keretében, Hankusz Éva pedig a Határnevek összevető vizsgálata a szatmári térségben című szekcióelőadásával vett részt.

A 2021–2022-es tanév folyamán a Tanszék több munkatársa kapott díjat vagy nyert el ösztöndíjat. E. Nagy Katalin 2021 novemberében a Helynév-szociológiai vizsgálatok Hajdú-Bihar megyében címmel 2021 februárjában megvédett PhD disszertációjával elnyerte a Debreceni Egyetem „Az év doktori értekezése” díját, illetve az MTA DAB–Debreceni Egyetem PhD pályázatának „Legjobb tudományterületi disszertációért” járó oklevelét. A „DE BTK Petőfi S. János Publikációs Díját” a kuratórium 2021-ben Katona Csillának, a tanszékünkön működő ELKH–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoport tudományos munkatársának ítélte oda a Fonotaktikai szerkezetet módosító hangváltozások az ómagyar korban (Debreceni Egyetemi Kiadó, 2020) című kötete alapján. Oktatói munkájának elismeréseként a „DE BTK Elismerő Oklevelét”-t kapta 2022 februárjában Rácz Anita, 2022 júniusában Dobi Edit. Kecskemétiné Legoza Eszter 2022 márciusában a „DE Kiváló Dolgozója” kitüntetésben részesült.

2022. április 22-én a DE BTK Kari Tudományos Diákköri Konferencia Magyar nyelvtudományi szekcióülésének keretében nyolc nyelvészeti tárgyú tudományos diákköri dolgozatot ismertettek a résztvevő hallgatóink: Gergely Andrea (V. évf. magyar–francia OMA), Végh Darinka (III. évf. magyar–angol OMA), Tusz Ilona (III. évf. magyar–történelem OMA), Nyisztor-Tóth Rebeka (V. évf. magyar–történelem OMA), Avramucz Tamás (IV. évf. magyar–angol OMA), Tallárom Réka (I. évf. magyar–olasz OMA), Durucskó Fanni (V. évf. magyar–földrajz OMA), Kormos Erik (III. évf. finnugrisztika MA). A versenyen Gergely Andrea munkája nyerte el az első helyezést.

2022. június 2-án, Kiss Lajos születésének 100. évfordulóján, kilencedik alkalommal került sor a „Kiss Lajos-díj” átadására. A kuratórium a díjat ezúttal dr. Pelczéder Katalinnak, a Pannon Egyetem MFTK Magyar és Alkalmazott

Nyelvtudomány Intézete docensének ítélte oda. A 2020-as járványhelyzet miatt ugyancsak ekkor vette át a két éve elnyert díját dr. Bárh M. János, az ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai és Dialektológiai Tanszékének adjunktusa is. A centenáriumi ünnepség keretében a résztvevők emléktáblát avattak a Kiss Lajos szülőháza helyén álló épület falán (Péterfia u. 53.). Itt beszédet mondott Hoffmann István, majd a megemlékezők megkoszorúzták Kiss Lajos sírját. Az ünnepség további részében a díjazottak előadása hangzott el, illetve a centenáriumi év alkalmából Rácz Anita és Tóth Valéria egy-egy előadással emlékezett meg Kiss Lajosról, a helynév-etimológusról, illetve a helynévtörténet kutatójáról.

Az egyéni kitüntetések mellett Tanszékünk — mint a Magyar Nyelvtudományi Intézet egysége — is komoly elismerést kapott: az MTA Intézetünknek a kiemelkedően magas színvonalú tudományos munkája elismeréseként a „Magyar Tudományos Akadémia Által Kiválóan Elismert Kutatóhely” minősítést adományozta. Az ezt igazoló oklevelet 2022. május 4-én az Akadémián Rácz Anita intézetigazgató vehette át. A Magyar Tudományos Akadémia 2022-ben indította útjára nemzeti programjait, amelyek egyike a Tudomány a Magyar Nyelvért Nemzeti Program. E program támogatásban részesülő négy alprogramja közül az első az MTA Által Kiválóan Elismert Kutatóhely kitüntető címmel rendelkező tanszékünkhöz kötődő Magyar Nemzeti Helynévtár Program (MNHP), amelynek vezető kutatója Hoffmann István akadémikus. A Magyar Nemzeti Helynévtár Program 2022. január 1-től működik, és 10 évre tervezett kutatási projekt.

A 2021. szeptember 24-én megrendezett Kutatók éjszakája című országos tudománynépszerűsítő rendezvénysorozathoz tanszékünk az E. Nagy Katalin által tartott Debitől Berettyószippantóig — helynevek a mindennapjainkban című előadással kapcsolódott.

A Magyar Nyelvtudományi Társaság 2021. szeptember 24-én tartotta tisztújító közgyűlését, amelyen tanszékünk oktatói közül Hoffmann Istvánt a társaság alelnökévé, Tóth Valériát a Névtani Tagozat elnökévé, Rácz Anitát ismét a debreceni csoport elnökévé, Gyórfy Erzsébetet pedig újra a titkárává választották. A közgyűlésen Hoffmann István Magyar névkutatás: irányok és perspektívák címmel tartott előadást.

A tanszékről további információk találhatóak a <http://mnytud.arts.unideb.hu> honlapon. Az ELKH–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoport tevékenységéről a <http://mnynk.unideb.hu/>, a Magyar Nemzeti Helynévtár Programról pedig a <https://mnhp.unideb.hu> címen lehet tájékozódni.

RÁCZ ANITA
ORCID: 0000-0002-9917-6625
Debreceni Egyetem
ranita@mnytud.arts.unideb.hu